

Порядок
реагування на доведені випадки булінгу (цькування)
у закладі освіти та відповідальність осіб, причетних до булінгу
(цькування)

Дитина, яка стала свідком булінгу або акту насильницької поведінки, має:

1. Миттєво звернутися до будь-якого дорослого, який перебуває поблизу, з проханням допомогти зупинити ситуацію.
2. Невідкладно повідомити свого класного керівника про випадок, що стався, якщо інцидент зафіксований серед однокласників.
3. Брати участь у загальних подіях класу за участі класного керівника та психолога щодо врегулювання психологічно-емоційного клімату.

Працівник школи (вчитель, класний керівник та ін.), який став свідком булінгу або акту насильницької поведінки, повинен:

1. Миттєво зупинити неприйнятні дії.
2. Дізнатися імена та прізвища учасників події. Невідкладно повідомити класного керівника класу про зафіксований акт насилля, надати детальну інформацію про обставини ситуації.
3. Вжити невідкладних дисциплінарних превентивних заходів: нагадати правила школи та наслідки їх порушення.

Класний керівник, який дізнався про випадок булінгу з дитиною свого класу:

1. Заспокоїти, розрядити, нормалізувати поведінку всіх учасників акту насильницької поведінки.
2. Визначити, чи цей випадок підпадає під визначення «булінг». Якщо цей акт насильницької поведінки не класифікується як булінг, провести розмову з учасниками події щодо її причин та запобігання такого в майбутньому. Якщо є проявом булінгу – тоді крок 3.
3. Провести розмову з класом з метою нагадати про Антибулінгову політику школи та неприпустимість булінгу у школі.
4. У той же день повідомити батьків суб'єкта і об'єкта булінгу про ситуацію під час особистої зустрічі.

5. У той же день повідомити про ситуацію, що сталася, в батьківській групі з обмеженим доступом, без вказування імен і прізвищ учасників.
6. У той же день повідомити психолога про випадок булінгу в класі.
7. У той же день зафіксувати випадок булінгу в Журналі щоденного обліку роботи практичного психолога.
8. У співпраці з психологом, керівником МО класних керівників розробити план індивідуальної роботи з класом для нормалізації психологічного клімату, а також провести індивідуальну роботу з учасниками акту насильницької поведінки.
9. Усі подальші дії класного керівника, психолога та директора закладу регулюють нормативно-правові документи з даного питання.

V. Кроки батьків:

Батьки дитини, яка поскаржилася на булінгову поведінку щодо неї, має:

1. Повідомити класного керівника про скарги дитини і підозри на булінг, переконатися, що у закладі зафіксований і мав місце випадок булінгу, про який розказує дитина.
2. Обговорити скарги дитини на випадок насильницької поведінки щодо неї під час особистої зустрічі з класним керівником і психологом закладу.
3. Поговорити з дитиною про неможливість проявів у навчальному закладі та необхідність співпрацювати зі шкільним психологом та класним керівником до нормалізації психоемоційного стану дитини і психологічного клімату в класі.
4. Зустрітися з психологом щодо усунення наслідків булінгу.
5. У разі рекомендацій шкільного психолога звернутися до позашкільного психолога чи психотерапевта. У цьому випадку регулярно повідомляти шкільного психолога про етапи і результати роботи.
6. Відвідати щонайменше 2 зустрічі з психологом закладу задля профілактики виникнення в подальшому таких випадків.
7. Постійно надавати й отримувати від класного керівника зворотний зв'язок щодо емоційного стану дитини.

Батьки дитини, у якої зафіксували булінгову поведінку:

1. Прийти на зустріч із класним керівником, психологом та отримати детальну інформацію стосовно проявів дитини та обставин ситуації, що склалася.
2. Ознайомитись із записом у Журналі щоденного обліку роботи практичного психолога та політикою вирішення конфліктів у ліцеї.
3. Поговорити з дитиною про неприпустимість булінгу у ліцеї та необхідність співпрацювати зі шкільним психологом та класним керівником до нормалізації психоемоційного стану дитини і психологічного клімату в класі.
4. Співпрацювати з психологом закладу щодо усунення наслідків булінгу. Відвідати щонайменше 2 зустрічі з психологом закладу задля профілактики виникнення в подальшому таких випадків.
5. Звертатися до позашкільного психолога чи психотерапевта за рекомендацією шкільного психолога чи за власним бажанням. У такому разі регулярно повідомляти шкільного психолога про етапи та результати роботи.
6. Постійно надавати й отримувати від класного керівника зворотний зв'язок щодо емоційного стану дитини.

VI. Кроки шкільного психолога щодо роботи з усіма залученими учасниками булінгу:

1. У той же день зафіксувати випадок булінгу в Журналі щоденного обліку роботи практичного психолога зі слів класного керівника, дитини – об'єкту/суб'єкту булінгу, батьків, інших сторін учасників випадку булінгу.
2. У співпраці з класним керівником розробити план індивідуальної роботи з класом для нормалізації психологічного клімату, а також провести індивідуальну роботу з учасниками акту насильницької поведінки.
3. Провести щонайменше 2 зустрічі з батьками обох сторін конфлікту щодо усунення наслідків та профілактичних заходів.
4. За потреби, рекомендувати батькам звернутися до позашкільного психолога чи психотерапевта. У цьому випадку регулярно підтримувати контакт із позашкільними спеціалістами та обмінюватися інформацією, коригувати план індивідуальної роботи з учасниками акту насильницької поведінки.
5. Увести спостереження за всіма учасниками булінгу, акумулювати та аналізувати інформацію від класного керівника, учителів, батьків до повного

відновлення сприятливого психологічного клімату у класі та емоційного стану дітей.

VII. Кроки класного керівника/шкільного психолога щодо роботи зі свідками/пасивними учасниками булінгу:

1. Провести розмову-нагадування з класом щодо неприпустимості проявів булінгу і насильницької поведінки в школі.
2. Провести позапланові класні активності, під час яких діти проявляють себе з менш звичних сторін, мають змогу зблизитися та налагодити відносини.

IX. Кроки працівників школи:

Працівник школи, який зазнав булінгу від учня/групи учнів:

1. Назвати неприйнятну поведінку «булінгом» і нагадати про недопустимість проявів булінгу в закладі.
2. Повідомити класного керівника про випадок булінгу.
3. Підтвердити письмово випадок булінгу відповідною заявою.
4. Повідомити директора школи про цей випадок.

X. Для успішного попередження та профілактики насильницької поведінки, у т.ч. булінгу у закладі, виконуються такі дії:

- відеоспостереження шкільних майданчиків, коридорів школи;
- співробітники здійснюють регулярний нагляд (моніторинг) у шкільних коридорах і зонах спільного користування (спортивних залах, ігрових зонах, рекреаціях).;
- використання Інтернету в закладі є максимально керованим. Встановлені фільтри та списки обмежених сайтів і контенту;
- учням дозволено залишати територію ліцею після прибуття і до закінчення уроків згідно розкладу занять можна лише за відповідної заяви батьків і за згодою класного керівника, адміністрації закладу;
- у ліцеї навчають навичкам ненасильницького спілкування у вигляді лекцій, тренінгів, практичних занять;
- в освітню програму включено профілактичні тренінги, психологічно-рольові ігри за темами толерантності, профілактики конфліктів та булінгу;

- у практиці закладу проведення загальноліцейних заходів, до яких залучаються батьки, члени родин, громадські діячі, мешканці мікрорайону: благодійні ярмарки та волонтерські акції; День здоров'я, спортивні змагання; тощо;
- класний керівник постійно впливає на соціально-психологічний клімат класу;
- класний керівник планує та проводить командоутворюючі ігри, заняття і вправи серед учнів;
- шкільний психолог веде регулярну корекційну роботу впродовж навчального періоду з класами, окремими групами дітей, окремими дітьми щодо дотримання ними КБОС, толерантності, уникнення проявів насильницької поведінки;
- шкільний психолог, відповідно до затвердженого плану роботи, досліджує психологічний клімат у класі, групову динаміку класу, емоційний стан учнів, проводить соціометрію для отримання інформації про взаємовідносини серед дітей. Отриману інформацію використовує для формування та корегування роботи психолога з класом;
- шкільний психолог шляхом спостереження та аналізу розпізнає в учнів і працівників закладу проблеми в міжособистісному спілкуванні адаптації до навчального колективу і надає їм своєчасну соціальну-психологічну допомогу;
- у закладі проводиться просвітницька робота з батьками щодо уникнення та розпізнавання насильницької поведінки до дитини/дитиною, допомогти дитині в разі проявів булінгу в рамках проєкту «Школа – територія безпеки»;
- на початку навчального року кожний класний керівник проводить 2-3 заняття, присвячені профілактиці булінгу та насильству. На першому – знайомить із Антибулінговою політикою закладу, під час інших – опрацьовує з дітьми різні схеми дій у тій чи іншій ситуації;
- на початку навчального року (впродовж серпня) для працівників школи шкільний психолог і заступник директора школи з виховної роботи проводять ознайомчу зустріч щодо антибулінгової політики ліцею і надають чіткі інструкції та роз'яснення стосовно протидії, реагування та профілактики насильницької поведінки у закладі;

- на початку навчального року в батьківських групах класів у соціальній мережі розміщується для ознайомлення короткий витяг з антибулінгової програми;
- у вересні-жовтні у ліцеї відбуваються просвітницькі заходи для батьків ліцею для ознайомлення зі стратегіями батьківської поведінки в тих чи інших неприйнятних ситуаціях;
- психолог ліцею постійно цікавиться інформацією про можливі інші профілактичні заходи, а також методи роботи як із кривдниками, так і з жертвами булінгу, проводять самостійно або запрошують зовнішніх спеціалістів для навчання шкільного персоналу практикам профілактики булінгу та роботи з випадками булінгу;
- на сайті ліцею розміщено Антибулінгову програму та Кодекс безпечного освітнього середовища (КБОС), який являє собою єдині правила для всіх учасників освітнього процесу.